



KAITSEMINISTEERIUM

ARUANNE KAITSEVÄEKOHUSTUSE TÄITMISEST JA KAITSEVÄETEENISTUSE KORRALDAMISEST 2013. AASTAL

Tallinn 2014

SISUKORD

1. KOKKUVÕTE	3
2. KAITSEVÄEKOHUSTUSLASTE ARVESTUS.....	5
3. KAITSEVÄETEENISTUSKOHUSTUSLASE TERVISENÕUETELE VASTAVUSE HINDAMINE	8
4. AJATEENISTUSSE KUTSUMINE.....	9
5. AJATEENISTUS	10
6. ÕPPEKOGUNEMISED	12
7. TEGEVVÄELASED	13
8. ASENDUSTEENISTUS.....	14
9. PEAINSPEKTORITEENISTUS	14
10. KUTSEALUSTE JA RESERVVÄELASTE UURING	15
11. KUTSEALUSTE KUTSESOBIVUSE HINDAMINE.....	16
12. OLULISEMAD TEGEVUSED AASTAL 2014	16

1. KOKKUVÕTE

Käesolev aruanne on koostatud kaitseväeteenistuse seaduse § 9 alusel. Käesolevas aruandes antakse ülevaade kaitseväeteenistuskohustuse täitmisest ajateenistuses ja õppekogunemistel. Samuti kajastatakse tegevteenistuse ja asendusteenistuse korraldust. Ajateenistusse kutsumist korraldab Kaitseministeeriumi valitsemisalas Kaitseressursside Amet. Ajateenistuse läbiviimist ja õppekogunemisi korraldab Kaitsevägi.

Aruande koostas Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväe sisendite põhjal Kaitseministeeriumi kaitseväeteenistuse osakonna nõunik Gert Kaju (717 0256, gert.kaju@kaitseministeerium.ee).

- Seisuga 01.12.2013 on kaitseväekohustuslaste registrisse kantud 270994 kaitseväekohustuslase andmed. Registris on muuhulgas arvel 45290 kutsealuse, 219676 reservis oleva isiku, sh 810 naissoost isiku ning 3134 tegevväelase andmed.
- 2013. aastal väljastati Kaitseressursside Ameti poolt kokku 21311 kutset ilmuda terviseseisundi hindamiseks arstlikusse komisjoni sh 50 kutset naissoost isikutele. Kokku langetasid arstlikud komisjonid 11484 otsust, millest 3878 kutsealust, sh 34 naissoost isikut vastasid kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele
- 2013. aasta jooksul planeeriti ajateenistusse kutsuda 3191 kutsealust. Kaitseministri määrusega lubati kehtestatud piirarvu ületada 5% ulatuses. Ajateenistuskohustust asus täitma 3342 kutsealust. Kogunemiskohta jättis ilmumata kokku 193 kutsealust. 2013. aastal asus vabatahtlikult ajateenistusse 15 naissoost isikut, kellest 13 jätkas ajateenistust.
- 2012. a II poolaastal ja 2013. a I poolaastal asus ajateenistuskohustust täitma 3441 kutsealust (sh lubatud 5% ülekate) Ajateenistuse lõppedes määrati sõjaaja ametikohale 2855 ajateenijat. Kõik ajateenijate baasil ettevalmistatavad väeüksused õpetati välja vastavalt kinnitatud plaanidele ja määratud väljaõppetasetele. Peamiseks ajateenijate väljalangevuse põhjuseks oli terviseseisundi mittevastavus kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele. Selle alusel vabastati 2013. aastal ennetähtaegselt teenistusest 586 ajateenijat, mis teeb 16,9% ajateenistusse asunutest. Muud ajateenistuse katkemise põhjused, meditsiiniliste põhjuste kõrval, on marginaalsed ja juhuslikud.
- Kaitseväe operatiivstruktuuri üksuste ettevalmistamiseks ja õppekogunemiste korraldamiseks kutsuti õppekogunemistele reservis olevad isikud, kes on määratud sõjaaja üksustesse. Kaitseringkondade poolt saadeti õppekogunemistele 3084 kutset. Õppekogunemistel osales 01.12.2013 seisuga teenistusse kutsututest 1700 reservväelast.
- Tegevväelaste arv suurenes 2013. aastal 28 tegevväelase võrra ulatudes aasta lõpus 3134 tegevväelaseni. Tegevväelaste arv on kasvanud alates 2012. aastast, mil tegevväelaste arv suurenes 39 tegevväelase võrra. 2011. aastal tegevväelaste arv langes 70 tegevväelase võrra. 2013. aastal lahkus Kaitseväest 265 tegevväelast. Tegevväelaste lahkumine on olnud 24% väiksem kui 2012. aastal.

- Seisuga 31.12.2013 oli asendusteenistuses 27 isikut. 2013. aastal esitati kokku 97 taotlust asendusteenistusse asumiseks.
- Kaitseväe peainspektoriteenistuse üheks olulisemaks ülesandeks on tagada kaitseväeteenistuse korraldamise õiguspärasuse ja otstarbekuse kontroll ning kaitseväeteenistusega seotud asjades vaiete ja pöördumiste läbivaatamine. 2013. aasta jooksul menetles peainspektoriteenistus 90 registreeritud pöördumist, mis puudutasid oma sisu osas nii teenistuse korraldust ja –tingimusi kui ka soove ennetähtaegselt reservi määramist.
- 2013. aastal läbiviidud kutsealuste ja reservväelaste küsitluse uuringu tulemustest nähtub, et 26 % küsitletud kutsealustest asus ajateenistusse vabatahtlikult. 24% küsitletutest läks ajateenistusse hea meelega, 43% valmisolekust oma kodanikukohust täita. 25% küsitletuist vastas, et nad oleksid võimaluse korral jätnud ajateenistusse minemata ja 5% läks ajateenistusse täiesti vastumeelselt. 63 % ajateenistuse läbinud noormeestest jääb oma teenistusajaga Kaitseväes täiesti või üldiselt rahule. Kolm neljandikku ajateenistuse läbinutest tunneb ennast teenistusaja järel füüsiliselt tugevamana, enesekindlamana ning ka targema ja kogenumana.
- 2013. aasta suvel leidis meedias kajastamist Thomas personaalse profiili analüüsi (Thomas Meetodi) kasutamine Kaitseressursside Ametis ja Kaitseväes kutsealuste eelvaliku meetodina. Kaitseministeerium viis läbi asjakohase analüüsi. Analüüsis tehti ettepanek jätkata testimist kasutuses oleva meetodiga, mis on üks osa kutsealuste eelvalikus lisaks muudele kriteeriumitele nagu haridus, sõidukijuhi õiguste olemasolu jt. Samuti tehti ettepanek parendada kommunikatsiooni testi eesmärkide ja läbiviimise osas kuna põhiliseks probleemiks osutus teadmatus ja levinud eelarvamused.

2. KAITSEVÄEKOHUSTUSLASTE ARVESTUS

Kaitseväekohustuslaste arvestust peab Kaitseressursside Amet kaitseväekohustuslaste registris (edaspidi register). Käesolevas aruandes mõistetakse kaitseväekohustuslaste arvestuse all 17-60 aastaste meeskodanike ja kaitseväekohustuse võtnud üle 18aastaste isikute registri põhimääruse § 12 loetletud andmete kandmist registrisse ja andmete muudatuste kajastamist kaitseväekohustuslaste registri objektiks oleku ajal. Kaitseväekohustuslaste arvestuse ülevaade on alljärgnevalt ära toodud tabelites 1-5 ning sisaldab alljärgnevate punktide ülevaadet:

- Kaitseväekohustuslaste jagunemine registris (tabel 1);
- 2013. aasta jooksul registrisse kantud kutsealuste ja kaitseväekohustuslaste arv (tabel 2);
- Ajateenistusse kutsumata jätmise ja ajateenistusse asumisest vabastamine (tabel 3);
- Ajapikenduse andmine ajateenistuskohustuse täitmiseks (tabel 4);
- Arvel olevate kutsealuste arvestus (tabel 5).

Kokku oli seisuga 01.12.2013. a registrisse kantud **270994** kaitseväekohustuslaste andmed. Registrisse kantud kaitseväekohustuslaste koondnumbri puhul on tegemist selle suurusjärguga, keda on riigil sõjaajal käsukorras võimalik teenistusse kutsuda. Registris on mh arvel **45290** kutsealuse, **218866** reservis oleva 18-60 aastase meessoost isiku ning **3134** tegevväelase andmed. Tegevväelaste hulgas on kokku **358** naissoost isikut (tabel 1).

Tabel 1 Kaitseväekohustuslaste jagunemine registris

Jrk nr	Kategooria	Arv
1	kutsealused¹	45290
2	ajateenijad	2706
	nendest naised	13
3	asendusteenistujad	27
4	18–60-aastased meessoost isikud (reservis olev isik)	218866
5	naised (reservis olev isik)	810
6	tegevväelased	3134
	nendest naised	358
7	kaitseväekohustuse võtnud üle 18-aastased isikud	36
	nendest naised	21
8	naistest läbinud ajateenistuse	0
	kokku	270994

2013. aasta jooksul kanti registrisse kokku **7472** kutsealuse ja **632** kaitseväekohustuslaste andmed. Registrisse kantud kutsealuste andmed sisaldavad aastakäike 1986-1996 ning kaitseväekohustuslaste andmed aastakäike 1953-1985 (tabel 2).

¹ Kutsealune on 17-27-aastane (k a) meessoost isik, kuni aja- või asendusteenistusse asumiseni või aja- või asendusteenistusest vabastamiseni

Tabel 2 Registrisse 2013. aasta jooksul kantud kutsealuste ja kaitseväekohustuslase andmed.

Jrk nr	Näitaja	17-27 aastased (1986-1996)	28-60 aastased (1953-1985)
1	registrisse kantud	7472	632
2	registrist kustutatud (surnud)	54	915
3	kodakondsusest loobunud	4	27

2013. aastal vabastati ajateenistusse kutsumisest **3040** kutsealust ning ajateenistusse asumisest vabastati **1902** kutsealust. Kutsumisest vabastamise põhjuste osas domineerib tervise seisundi mittevastamine kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele – **2657** juhul. Ajateenistusse asumisest vabastamise osas domineerib määratud piirvanuse ületamine – isik on saanud 28astaseks, **1325** juhul (tabel 3).

Tabel 3 Ajateenistusse kutsumisest ja ajateenistusse asumisest vabastamine

1. Ajateenistusse kutsumisest vabastamine		3040
1.1	tervise seisund ei vasta arstliku komisjoni otsusel kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	2657
1.2	ei ole läbinud vähemalt põhikooli II kooliastet põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tähenduses	139
1.3	on kriminaalasjas kahtlustatav või süüdistatav, kuni kriminaalmenetluse lõpetamiseni	67
1.4	kannab vabadusekaotuslikku karistust	4
1.5	välislepingus ettenähtud juhul	0
1.6	on asunud kõrgharidust omandama arsti või õe erialal	173
2. Ajateenistusse asumisest vabastamine		1902
2.1	saanud 28aastaseks	1325
2.2	süüdi mõistetud karistusseadustiku 8., 9., 13., 15., 18. või 22. peatükis sätestatud kuriteos ja selle eest on talle mõistetud vabadusekaotuslik karistus ning tema andmed ei ole karistusregistrist kustutatud karistusregistri seaduse kohaselt	208
2.3	tema andmete kaitseväekohustuslaste registrisse kandmisele eelnenud ajal elanud rahvastikuregistri andmetel katkematult vähemalt seitse aastat välisriigis või on sündinud ja elanud välisriigis tema andmete kaitseväekohustuslaste registrisse kandmisele vahetult eelnenud ajal ning ei ole viie aasta jooksul andmete registrisse kandmisest arvates esitanud kirjalikku taotlust ajateenistusse või asendusteenistusse asumiseks	366
2.4	läbi teinud kohustusliku sõjaväeteenistuse välisriigi relvajõududes või on teeninud sõjaväelasena välisriigi relvajõududes vähemalt 12 kuud või läbi teinud asendusteenistuse välisriigis	3
2.5	kantud tervishoiutöötajate riiklikku registrisse arsti või õena ning töötab vastaval erialal ja on läbi teinud Kaitseväe nõuetele vastava väljaõppe	0

2.6	nimetatud kohtunikuks ning kelle vabastamise ettepaneku on teinud kohtute haldamise nõukoda	0
-----	---	---

Ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmise alused on jagunenud neljaks grupiks: (1) kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutiselt mittevastamine – kokku **3046** isikut, (2) lapse ülalpidamine või puudega isiku hooldamine – kokku **1080** isikut, (3) hariduse omandamine – kokku **17153** isikut ning (4) valitaval ametikohal töötamine – kokku **10** isikut. Konkurentsituult domineerib ajapikenduse andmise põhjuste osas ajapikenduse andmine hariduse omandamiseks. Kokku on ajapikendust antud **21289** isikule (tabel 4)

Tabel 4 Ajapikenduse andmine ajateenistuskohustuse täitmiseks

1	Kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutise mittevastavuse tõttu	3046
2	Lapse ülalpidamiseks või puudega isiku hooldamiseks	1080
2.1	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna peab ülal vähemalt ühte alla kolmeaastast last ning ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	212
2.2	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna on kohustatud ülal pidama vähemalt kahte last ning ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	88
2.3	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna üksinda peab ülal vähemalt ühte last, kellel puuduvad teised ülalpidamiskohustusega isikud, ja ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	14
2.4	KVTS § 54 p.1 (Perekonna ainus toitja) -vana seadus	695
2.5	on ainus isik, kes on kohustatud ülal pidama raske või sügava puudega inimest, kellel puuduvad teised ülalpidamiskohustusega isikud	71
3	Hariduse omandamiseks	17153
3.1	üliõpilasena valinud ajateenistusse asumise aja (KvtS § 44 lg 2)	2283
3.2	üldkeskhariduse omandamiseks statsionaarses õppes (KvtS § 44 lg 3)	7114
3.3	ilma keskhariduseta kutsealusel on õigus ajapikendusele statsionaarses õppevormis kutseõppe tasemeõppes õppimiseks selle aasta 1. juulini, mille jooksul ta saab 21-aastaseks (KvtS § 44 lg 4)	7362
3.4	õpib sisekaitsealase rakenduskõrgkooli politsei-, piirivalve- või päästeerialal (KvtS § 44 lg 5)	104
3.5	välisriigi kõrgkoolis (KvtS § 44 lg 6)	290
4	Valitaval ametikohal töötamiseks	10
5	Kokku	21289

Tabelis 5 on ära toodud arvel olevate kutsealuste jaotus, kes elavad välismaal ja kelle osas puudub elukoha kanne Rahvastikuregistris.

Tabel 5 Arvel olevate kutsealuste arvestus

1	Rahvastikuregistri andmetel elukoht välismaal	4546
2	Teatanud elamisest välismaal	893
3	Asunud ajateenistusse, elukoht välismaal	19
4	Elukoht teadmata või kohaliku omavalitsuse	1170

3. KAITSEVÄETEENISTUSKOHUSTUSLASE TERVISENÕUETELE VASTAVUSE HINDAMINE

Kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavuse hindamist kaitseväeteenistuskohustust võtta soovivale isikule, kutsealusele, asendusteenistujale ja reservis olevale isikule viib läbi Kaitseressursside Ameti juures asuv arstlik komisjon. Kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramisega seotud valdkondade ülevaade kajastub tabelites 6-8.

2013. aastal väljastati Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide poolt kokku **21311** kutset sh 50 kutset naissoost isikutele. Kokku langetasid arstlikud komisjonid **11484** otsust, millest **3878** kutsealust, sh **34** naist vastasid kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele. Täpsem arstlike komisjonide poolt langetatud otsuste jaotus on ära toodud tabelis 6.

Tabel 6 Kutsealuste arstlikud komisjonid

1	Väljastatud kutseid arstlikule läbivaatusele, sh:		21311
	1.1	nendest naised	50
2	Arstlikule läbivaatusele ilmunud		14505
3	Arstliku komisjoni otsused, sh:		11484
	3.1	vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	3878
	3.1.1	nendest naised	34
	3.2	ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	4163
	3.2.1	nendest naised	5
	3.3	ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	3443
	3.3.1	nendest naised	0

Võrreldes perioodiga 01.12.2011-01.12.2012, tegid Kaitseressursside Ameti arstlikud komisjonid kutsealuste kohta **11521** kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramise otsust, millest omakorda **4170** juhul osutus isik tegevteenistuseks kõlblikuks. 2013. ja 2012. aastal tehtud otsuste suurusjärk on sisuliselt sama, kuid 2013. aastal on kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavaid otsuseid langetatud mõnevõrra vähem – **3878**.

Reservis olevatele isikutele väljastati 2013. aastal **2172** arstliku komisjoni kutset. Arstlikule läbivaatusele ilmus **1807** reservis olevat isikut. Kokku langetati arstliku komisjoni otsuseid **1729**, millest vaid **135** juhul vastas reservis olev isik kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele (tabel 7).

Tabel 7 Reservis olevate isikute arstlikud komisjonid

1	Väljastatud kutseid arstlikule läbivaatusele, sh:		2172
2	Arstlikule läbivaatusele ilmunud		1807
3	Arstliku komisjoni otsused, sh:		1729
	3.1	vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	135
	3.2	ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	140
	3.3	ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	1454

Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide poolt tehtud otsuste osas on isikutel, kes vastavad kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele, domineerivamateks diagnoosideks lihasluukonna- ja sidekoehaigused, silma ja silmamanuste haigused ning vigastused, mürgistused ja teatavad muud välise põhjuste toime tagajärjed (tabel 8).

Tabel 8 Diagnooside esinemissagedus Kaitseressursside Ameti arstlikes komisjonides tehtud otsuste põhjal

Jrk nr	Otsuse liik	1.			2.			3.		
		Diagnoos	Arv	%	Diagnoos	Arv	%	Diagnoos	Arv	%
1	Vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	Lihaskonna ja sidekoehaigused	944	38	Silma- ja silmamanuste haigused	370	15	Vigastused, mürgistused ja teatavad muud välispõhjuste toime tagajärjed	218	9
2	Ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	Lihaskonna ja sidekoehaigused	2067	39	Psüühika- ja käitumishäired	764	14	Vereringeelundite haigused	579	11
3	Ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	Psüühika- ja käitumishäired	1745	25	Lihaskonna ja sidekoehaigused	997	14	Närvisüsteemi-haigused	890	13

4. AJATEENISTUSSE KUTSUMINE

2013. aasta jooksul planeeriti ajateenistusse kutsuda (kaitseministri. 14. novembri 2011. a määrusega nr 20 "Kutsealuste ajateenistusse kutsumise tähtajad ja kutsealuste arvuline jagunemine väeosade vahel 2013. aastal) **3191** kutsealust. Kaitseministri määrusega lubati kehtestatud piirarvu ületada 5% ulatuses. Ajateenistuskohustust asus täitma **3342** kutsealust. Lähtuvalt üksuste ettevalmistustsükli dünaamikast, kestab 2. ja 27. nädalal ajateenistusse asunud kutsealuste teenistus

11 kuud ning 40. nädalal teenistusse asunutel 8 kuud. Kõige rohkem kutsealuseid asus ajateenistuskohustuse täitmisele 27. nädalal – **1598**. Kogunemiskohta ilmus kokku **3387** kutsealust, kellest **45**-le määrati tervise seisundi tõttu korduv arstlik läbivaatus ning kogunemiskohta jättis ilmumata kokku **193** kutsealust. (tabel 9).

Tabel 9 Ajateenistusse kutsumine 2013

		Nädal			KOKKU
		2.	27.	40.	
1	Ajateenistusse kutsutavate isikute planeeritud arv - sulgudes naissoost isikute arv	281	1598 (6)	1312 (10)	3191 (16)
2	Väljastatud otsuseid ajateenistusse asumiseks	395	2144 (5)	1832 (10)	4371 (15)
3	Kogunemiskohta ilmunud	341	1695 (5)	1351 (10)	3387 (15)
4	Kogunemiskohta mitteilmunud	9	71	113	193
5	Kogunemiskohas tervise seisundi tõttu määratud korduv arstlik läbivaatus	3	24	18	45
6	Ajateenistusse toimetatud	338	1671 (5)	1333 (10)	3342 (15)

Võrdlusena aastaga 2012, jäi kogunemiskohta ilmumata **170** kutsealust, seega on mitteilmunute osakaal mõnevõrra suurenenud.

Ajateenistusse toimetatust 3342 kutsealusest omas põhiharidust 476 kutsealust (14,2), keskharidust 2589 kutsealust (77,5%), kõrgharidust 267 kutsealust (8,0%) põhikooli II astme haridusega oli 10 kutsealust (0,3%). Kutsealuste haridustasemed on viimastel aastatel püsinud samades suurusjärgudes, 2012. aastal omas kutsealustest 8% kõrgharidust, 77% keskharidust ja 15% põhiharidust.

2013. aastal algatas Kaitseressursside Amet kokku **176** väärteomenetlust ajateenistusse mitteilmumise eest (KVTS § 222). Keskmise rahatrahv oli 280 eurot. Kaitseväekohustuslastele tehti kokku **1502** ettekirjutust. 2013. aastal edastas amet kohtutäiturile sunniraha sissenõudmiseks **68** ettekirjutust. Keskmise määratud sunniraha oli 150 eurot.

5. AJATEENISTUS

Lähtuvalt ajateenistusse kutsumise ja üksuste ettevalmistamise tsüklist, kajastatakse käesoleva aruande ajateenistuse peatükis aruandlusperioodina ajavahemikku 2012 II poolaasta kuni 2013 I poolaasta. Aruande ajateenistuse peatükk annab ülevaate ajateenistuse määratud ulatuses läbinute ja ennetähtaegselt teenistusest vabastatute arvulisest suhtest ning vabastamise peamistest põhjustest. Tuginedes 01.04.2013 jõustunud kaitseväeteenistuse seaduse § 82 lg 4, mis sätestab naissoost isikute ajateenistusse kutsumise, on eraldi välja toodud naissoost isikute arvuline osalus ajateenistuses.

Kaitseväeteenistuskohustuse täitmist 2013. aastal iseloomustas sarnaselt varasematele aastatele stabiilsus. Võrreldes 2012. aastaga ei ole suuri muutusi toimunud ei ajateenijate arvus, ajateenistusest väljalangemises ega ka õppekogunemiste osalusprotsentides. Kõik nimetatud valdkondade suurusjärgud on jäänud samale tasemele.

Vastavalt kaitseministri 7. detsembri 2010. a määrusele nr 24, kutsuti 2012. aasta II poolaastal ajateenistusse **2878** isikut ning kaitseministri 14. novembri 2011. a määrusega nr 20 kutsuti 2013. aasta I poolaastal ajateenistusse **281** isikut. Kokku asus 2012. a II poolaastal ja 2013. a I poolaastal ajateenistuskohustust täitma **3441** kutsealust (sh lubatud **5%** ülekate) Ajateenistuse lõppedes määrati sõjaaja ametikohale **2855** ajateenijat. Kõik ajateenijate baasil ettevalmistatavad väeüksused õpetati välja vastavalt kinnitatud plaanidele ja määratud väljaõppetasetele.

Ajateenijate väljalangevuse peamiseks põhjuseks oli **tervisliku seisundi mittevastavus tervisenõuetele** (aluseks kaitseväeteenistuse seaduse § 56 lg 2 p 1). Selle alusel vabastati 2013. aastal ennetähtaegselt teenistusest **586** ajateenijat, mis teeb **16,9%** ajateenistusse asunutest. Võrreldes 2012. aastaga on väljalangevus tervislikel põhjustel **3,5%** võrra tõusnud. Muud ajateenistuse katkemise põhjused, meditsiiniliste põhjuste kõrval, on marginaalsed ja juhuslikud.

Levinuim põhjus ajateenijate teenistusest vabastamisel oli lihasluukonna ja sidekoehaigused (**41,4%**). Järgnevad psüühika- ja käitumishäired (**27,4%**) ning vigastused ja mürgistused (**4,4%**). Närvisüsteemi- ja vereringeelundite haigused moodustavad vastavalt **4,4%** ja **4,2%** vabastamistest. Enamesinevate diagnoosigruppide võrdlus eelnevate aastatega on toodud tabelis 10.

Tabel 10 Enamesinevate diagnoosigruppide võrdlus

Diagnoosigrupp	% 2011	% 2012	% 2013
psüühika- ja käitumishäired	39,61	27,9	27,4
lihasluukonna ja sidekoehaigused	36,29	36,9	41,4
vigastused ja mürgistused	6,65	9,7	4,4

01.04.2013 jõustunud kaitseväeteenistuse seadus § 82 lg 4 sätestab **naissoost isikute ajateenistusse kutsumise** ja volitab kaitseministrit kehtestama naissoost ajateenijate ajateenistusse kutsumise tähtajad, teenistuskohad, teenistuse pikkuse ning teenistusse kutsutavate naissoost isikute arvu. Naissoost isikute jagunemine suvise eelkutsumise (juuli) ja sügisese (september/oktoober) põhikutsumise vahel 2013. aastal on välja toodud tabelis 11.

Tabel 11 Naissoost isikute jagunemine suvise eelkutsumise (juuli) ja sügisese (september/oktoober) põhikutsumise vahel

Kutsumise aeg	kaitseministri määruse arvuline jagunemine	Võeti ajateenistusse	Vabastati omal soovil
Suvine eelkutsumine	6	5	
Sügisene põhikutsumine	10	10	2

Käesoleval hetkel on ajateenistuses 13 naissoost isikut, kelle määramine sõjaaja ametikohtadele toimub enne õppust „Kevadtorm 2014“.

6. ÕPPEKOGUNEMISED

Operatiivstruktuuri üksuste ettevalmistamiseks ja õppekogunemiste korraldamiseks planeeriti 2013. aastal kaitseministri 17. augusti 2012 määrusega nr 7 kutsuda kuni **5487** reservväelast. Läbi viidud õppekogunemistele kutsuti reservväelased, kes on määratud kas sõjaaja üksustesse ametikohale või üksuse täiendusreservi. Kaitseringkondade poolt saadeti õppekogunemistele **3084** kutset, neist kohale ei ilmunud **1384** reservväelast. Õppekogunemistel osales 01.12.2013 seisuga teenistusse kutsututest **1700** reservväelast. 2012. aasta vastavad numbrid olid - **5771** kutset, neist ei ilmunud **2778** ning osales õppekogunemisel **2993** reservväelast.

2013. aastal kutsuti õppekogunemistele kaitseministri määrmuses sätestatud arvust vähem reservväelasi kuna osad algselt mitmeetapilisena planeeritud õppekogunemised viidi läbi ühes etapis. Planeeritust väiksem õppekogunemistele kutsutute arv oli kooskõlastatud ning ei kahjustanud kaitsevõimet.

Alljärgnevalt on ära toodud reservväelaste jagunemine õppekogunemistel osalemiste osas aastatel 2009 – 2013 (tabel 12)

Tabel 12 reservväelaste jagunemine õppekogunemisel osalemiste osas aastatel 2009 – 2013

Kutse saanute jaotus %		2009	2010	2011	2012	2013
Osales		56	56	51	50	55
Kutse ei jõudnud adreessadini		18	8	24	20	22
Ei ilmunud		10	23	7	11	8
Vabastati kokku		16	13	18	19	15
nendest	vabastati tervisega KVTS § 76 lg 1 p 1	6	5	7	4	3
	vabastati muul põhjusel	2	2	4	5	4

Võrreldes 2012. aastaga, kui õppekogunemistel osalenute reservväelaste arv oli 50% kutsututest, on aastal 2013 osalemise protsent vähesel määral paranenud ulatudes 55%. Õppekogunemise kutset mittekahtsaanud/vastu võtnud ja õppekogunemistele mitteilmunud reservväelaste osakaal on aastate lõikes erinev. Kui aga vaadelda üldandmeid kutsete ja mitteilmunute kohta, siis see on viimase kolme aasta jooksul püsinud sarnane - 33% (2012. aastal 31%; 2009. aastal 28%) kutsete üldarvust.

Eelmistel aastatel on olnud õppekogunemistest vabastatute hulk kerges tõusutrendis: 2011 vabastati kokku **18%** ja aastal 2012 vabastati **19%** õppekogunemistele kutsutud reservväelastest. Arvestades asjaolu, et 01.04.2013 jõustunud kaitsevæeteenistuse seadus laiendas isikute ringi, kellel on õigus taotleda õppekogunemisest vabastust, siis vabastatute osakaal märkimisväärselt ei tõusnud, vaid on hoopis vähenenud (kokku vabastati 15% õppekogunemistele kutsutud reservväelastest).

2013. aastal esitati Kaitsevæe juhatajale **4** vait õppekogunemisele kutsumisest vabastamiseks ja kaitseringkonna ülema otsuse kehtetuks tunnistamiseks (võrdluseks 2012. aastal oli esitatud vaideid

18). Neljast Kaitseväe juhatajale esitatud vaidest 2 ei rahuldatud. Kaks vaiet rahuldati ja kaitseringkonna ülema otsus tunnistati kehtetuks.

Õppekogunemistele mitteilmunud reservväelaste suhtes viidi läbi 61 vääртеomenetlust, mille tulemusena laekus määratud trahve 2013. aasta jooksul 5612,15 eurot. Eelmiste aastatega võrreldes on vääртеomenetluste osakaal järjest vähenenud: 2012. aastal 255 määratud trahvi, kogusummas 9548 eurot ning 2011. aastal 504 määratud trahvi.

7. TEGEVVÄELASED

Tegevväelaste arv suurenes 2013. aastal 28 tegevväelase võrra ulatudes aasta lõpus 3134 tegevväelaseni. Tegevväelaste arv on kasvanud alates 2012. aastast, mil tegevväelaste arv suurenes 39 tegevväelase võrra. 2011. aastal tegevväelaste arv langes 70 tegevväelase võrra. Riigikaitse arengukava (RKAK) 2013-2022 näeb ette tegevväelaste arvu tõstmise 3571 tegevväelaseni, RKAK rakenduskava kohaselt oli planeeritud 2013. aasta lõpuks saavutada 3169 tegevväelase tase. Tegevväelaste arv sõjaväelise auastme alaliikide lõikes Kaitseväes ja Kaitseliidus on kajastatud tabelis 13.

Tabel 13. Tegevväelaste arv sõjaväelise auastme alaliikide lõikes Kaitseväes ja Kaitseliidus

Ametikoha auastme alaliik	Täidetud 2013 alguse seisuga	Täidetud 2013 lõpu seisuga
Kõrgemad ohvitserid	13	13
Vanemohvitserid	493	540
Nooremohvitserid	427	453
Vanemallohvitserid	1150	1169
Nooremallohvitserid	569	564
Sõdurid	261	229
Kadetid	146	130
Kokku teenistuses	3059	3098
Lapsehoolduspuhkusel	47	36

2013. aastal lahkus Kaitseväest 265 tegevväelast (ohvitseri lahkus 50, vanemallohvitseri lahkus 82, nooremallohvitseri/sõdureid lahkus 133). Tegevväelaste lahkumine on olnud 24% väiksem kui 2012. aastal. Võrreldes 2012. aastaga on vähenenud ohvitseride lahkumine (2012.a lahkus 69 ning 2013.a lahkus 50 ohvitseri). Ohvitseride hulgas on suurenenud vabatahtliku voolavuse osakaal.

Vanemallohvitseride statistika on sarnane 2012. aastale ning nooremallohvitseride/sõdurite lahkumine Kaitseväest on vähenenud (2012. aastal oli lahkujaid 180).

Oluliselt on suurenenud Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustest kadettide väljalangemine või lahkumine. 2012. aastal lahkus 4 kadetti, kuid 2013. aastal on lahkunute arv kasvanud 11-ni. Kadettide lahkumine mõjutab negatiivselt ohvitseride järelkasvu 2-3 aasta perspektiivis. 2013. aastal oli planeeritud värvata Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustesse kadette 10 õhuväe, 10 mereväe ning 55 maaväe põhikursusele, värbamistulemuseks osutus - õhuväe ja mereväe põhikursustele kokku 14 kadetti ja maaväe põhikursusele 35 kadetti. 2013. aastal lõpetas erialaohvitseride baaskursuse 21, keskastmekursuse 7, nooremohvitseride kursuse 10, maaväe põhikursuse 35 ja

õhuväe põhikursuse **9** tegevvälalast. **Vanemallohvitseride värbamise** osas on 2013. aasta eesmärk saavutatud – vanemallohvitseride baaskursuse lõpetas **26** ja vanemveebli kursuse **21** allohvitseri. Õpinguid alustas vanemallohvitseride baaskursusel **69** õppurit. Arvestades RKAK eesmärki allohvitseride värbamise osas, siis hetke trend näitab, et liigume seatud eesmärgi täitmise suunas nii mahult kui kvaliteedilt. **Sõdurite juurdekasvu eesmärk jäi saavutamata**, planeeritud juurdekasvu asemel vähenes sõdurite arv **32** tegevvälalase võrra, peamiseks mõjutavaks faktoriks võib pidada Afganistani missiooni lõppemist 2014. aastal, kuna peamine sõdurite vähenemine toimus maaväes, kus tegevteenistuses on sõdurid põhiliselt Scoutspataljonis.

8. ASENDUSTEENISTUS

Kaitseväeteenistuse seaduse § 58 lõige 1 kohaselt on Kaitseressursside Ametil õigus otsustada kaitseväeteenistuskohustuse asendamine asendusteenistusega kutsealuse motiveeritud taotluse alusel, kui kutsealune on keeldunud kaitseväeteenistusest usulistel või kõlbelistel põhjustel. Seisuga 31.12.2013 oli asendusteenistuses **27** isikut. Täpsem jaotus asendusteenistuse valdkonnas on ära toodud tabelis 14.

Tabel 14 Asendusteenistus

Jrk nr	Näitaja	Arv
1	Asendusteenistuses seisuga 31.12.2013	27
2	Alustas asendusteenistust	30
3	Lõpetas asendusteenistuse	37
4	Esitatud taotlusi asendusteenistusse asumiseks	97

9. PEAINSPEKTORITEENISTUS

Kaitseväe peainspektoriteenistuse üheks olulisemaks ülesandeks on tagada kaitseväeteenistuse korraldamise õiguspärasuse ja otstarbekuse kontroll ning kaitseväeteenistusega seotud asjades vaiete ja pöördumiste läbivaatamine. Selle teostamine on peainspektoriteenistuse koosseisus oleva õigusvahemehe ülesanne. 2013. aasta jooksul menetles õigusvahemees **90** registreeritud pöördumist, mis puudutasid oma sisu osas nii teenistuse korraldust ja –tingimusi kui ka soove ennetähtaegselt reservi määramist. Lisaks pöördusid mitmel korral peainspektoriteenistuse poole ajateenijate lähedased. Nende pöördumiste sisu puudutas samuti ajateenijate olmetingimusi ning teenistuse korraldust, kus tooni andsid kurtmised linnalubadele pääsemise osas. Lisaks vaiete ja pöördumiste menetlemisele külastas õigusvahemees ajateenijate väljaõppe kontrolli eesmärgil väeüksusi. Peainspektoriteenistusele esitatud pöördumised lahendati operatiivselt seaduses ettenähtud aja jooksul (30 päeva).

10. KUTSEALUSTE JA RESERVVÄELASTE UURING

Kutsealuste ja reservväelaste uuring viidi läbi seitsmendat aastat järjest (esimest korda toimus see 2007. aastal) ja läbiviijaks oli Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus.

Uuringu eesmärk oli teada saada, kuidas suhtuvad kutsealused ja ajateenistuse läbinud noormehed ajateenistusse ning Kaitseväge tervikuna, millised on nende ootused ajateenistuse suhtes ning rahulolu läbitud ajateenistusega, milline hinnang antakse ajateenistusse kutsumise korralduslikule küljele, milline on noormeeste informeeritus Kaitseväest ja millistest kanalitest infot saadakse, kui suur on valmisolek asuda teenistusse kutselise kaitseväelasena või asuda õppima riigikaitsele õppeasutusse.

Küsitlused toimusid suvel, juuni algusest kuni juuli lõpuni. Ajateenistusse kutsutud kutsealustele saadeti välja 3000 küsimustikku. Kevadel reservi arvatud ajateenijatele saadeti välja 2500 küsimustikku. Täidetuna laekus vastavalt 1103 ankeeti kutsealustelt ja 568 ankeeti reservi arvatutelt.

Kui kogu elanikkonnast peab noormeeste ajateenistust kindlasti või pigem vajalikuks üle 90 protsendi, siis kutsealuste ja reservväelaste hinnangutes tunnistatakse ajateenistus vajalikuks 72-73 protsendi vastajate poolt. Seda on sama palju, kui 2012. aastal üldharidus- või kutsekooli lõpetanud noormeeste seas tervikuna.

Kui varasemates uuringutes vabatahtlikult ajateenistusse minejate osakaal pidevalt kasvas, siis 2013. aasta küsitluses jäi see 2012. aastaga võrreldes väiksemaks. Kui 2012. aastal avaldas ise soovi ajateenistusse minna 33 protsenti, siis 2013. aastal 26 protsenti küsitletud kutsealustest. 24% küsitletutest läks ajateenistusse hea meelega, 43% valmisolekust oma kodanikukohust täita. 25% küsitletuist vastas, et nad oleksid võimaluse korral jätnud ajateenistusse minemata ja 5% läks ajateenistusse täiesti vastumeelselt.

Kui aga ajateenistus oleks vabatahtlik, siis oleks valmis kindlasti ajateenistusse minema 16%, arvatavasti teeks seda 27%. Tütarlastele antud võimalust vabatahtlikult ajateenistus läbida toetab (täielikult või pigem) kaks kolmandikku küsitletutest (69% kutsealustest ja 61% reservväelastest).

63 protsenti ajateenistuse läbinud noormeestest jääb oma teenistusajaga Kaitseväes täiesti või üldiselt rahule. Kolm neljandikku ajateenistuse läbinutest tunneb ennast teenistusaja järel füüsiliselt tugevamana, enesekindlamana ning ka targema ja kogenenumana. Teist aastat sisaldus uuringus küsimus, kas väljaõppes ja kehalise kasvatus tundides arvestati ajateenistuse alguses noormeeste erineva füüsilise võimekusega. Tulemused pole praktiliselt muutunud. Ligi 60 protsendi küsitletute arvates seda mõningal määral tehti, 40 protsendi arvates aga pigem mitte.

Hea meelega osaleks reservõppekogunemistel 18 protsenti reservväelastest, 40% oleks valmis oma kohust täitma. Võimaluse korral jätkaks õppekogunemistele minemata 30 protsenti ning täielikku vastumeelsust tunneks seal osalemise vastu 6 protsenti küsitletutest.

Kõigilt küsitletutelt päriti, kuidas nad reageeriksid, kui neile tehtaks ettepanek pärast ajateenistuse läbimist jätkata tegevteenistuses. Kutsealuste seas oli 4 % neid, kes ettepanekuga kindlasti ja 6%

neid, kes sellega tõenäoliselt nõustuks. Reservväelaste seas olid vastavad protsendid 3% ja 5%. Sõltuvalt pakutavatest tingimustest oleks nõus tegevväelase ametit kaaluma 49% kutsealustest ja 35% reservväelastest.

11. KUTSEALUSTE KUTSESOBIVUSE HINDAMINE

2013. aasta suvel leidis meedias laialdast kajastamist Thomas personaalse profiili analüüsi (test) kasutamine Kaitseressursside Ametis ja Kaitseväes. Selgitamaks välja meedias toodud väidete paikapidavust, viis Kaitseministeerium läbi vastavasisulise kontrolli. Analüüsis tehti ettepanek jätkata testimist kasutuses oleva meetodiga, mis on üks osa kutsealuste eelvalikus lisaks muudele kriteeriumitele nagu haridus, sõidukijuhhi õiguste olemasolu jt.

Kriitikana toodi meedias välja ka nooremallohvitseride kursuse läbimise edukuse vähene seos testi tulemustega. Test ei ennusta nooremallohvitseride kursuse läbimist, vaid toimetulekut jaotulemana. Kusjuures tuleb arvestada ka asjaolu, et tegemist ei ole tavaline isiksusetest vaid konkreetsema suunitlusega ning test mõõdab just Kaitseväes väljatöötatud profiilile omaseid isikuomadusi. Mainitud asjaoludest tulenevalt ei ole kriitika lähtunud õigetest eeldustest ja ei ole seetõttu ka täielikult arvesse võetav.

Kontrolli tulemustest lähtuvalt tehti ettepanek jätkata testimist kasutuses oleva analüüsimeetodiga. Samas tehti ettepanek parandada kommunikatsiooni testi eesmärkide ja läbiviimise osas. Kaitsevägi toetab senise ajateenijate teenistusse kutsumise süsteemi jätkumist, kus Kaitseressursside Amet selgitab testiga välja isikute eelneva jaotuse eelkutse ja põhikutse vahel kutsesobivuse testiga.

12. OLULISEMAD TEGEVUSED AASTAL 2014

1. Kutsealuste terviseseisundi vastavuse hindamise parandamiseks jätkuvad tegevused tervise infosüsteemiga liitumiseks, 2014. aasta tegevuste rõhuasetus on suunatud õigusaktide muudatuste ettevalmistamisele, et võimaldada Kaitseministeeriumi valitsemisala arstlike komisjonide liidestumise tervise infosüsteemiga. Samuti on plaanis alustada vajalike arendustöödega.
2. Viiakse läbi ajateenistuse ja õppekogunemiste korralduse analüüs, eesmärgiga parandada ajateenistuse ja õppekogunemiste korraldust ning hinnata 01.04.2013 jõustunud Kaitseväeteenistuse seaduse mõjusid. Analüüsist lähtuvalt valmistatakse ette võimalikud muudatusettepanekud seadusandluse ja senise töökorralduse muutmiseks.
3. Jätkub ajateenistuse väljaõppe sisu ja ajateenijate füüsilise suutlikkuse analüüs –Uuring selles osas Kaitseväe Ühendatud õppeasutuste eestvedamisel on käimas, tähtaeg 2015, samuti on Kaitseväe siseselt püstitatud ülesanne viia läbi SBK (sõduri baaskursus) diferentseerimise analüüs.

4. Kaitseministeeriumi koordineerimisel on Kaitseväe, Kaitseressursside Ameti ja Eesti Tervise Fondi koostöös väljatöötamisel meetmete pakett innustamaks eelkõige noori (ja ka teisi sihtgruppe) tegelema aktiivsemalt oma tervisega läbi füüsilise aktiivsuse.
5. Kaitseministeeriumi valitsemisala esindaja kaasub riikliku õppekava ümbervaatamisse, eesmärgiga suunata kehalise kasvatuse rolli kasvu gümnaasiumi kooliastmes, markeerides ajateenistuseks valmisoleku kui ühe kehalise kasvatuse õpiväljundi.